

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามที่คณะของข้าราชการครูในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดมหาสารคาม ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน

ผู้วิจัย ได้สรุปผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. การวิเคราะห์ข้อมูล
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1 เพื่อศึกษาการดำเนินการและปัญหาในการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามที่คณะของข้าราชการครูในโรงเรียน เครือข่ายการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดมหาสารคาม ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน

1.2 เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินการและปัญหาในการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามที่คณะของข้าราชการครู ในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดมหาสารคาม ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน

1.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะ แนวทางการการดำเนินการและการแก้ปัญหา การบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามที่คณะของข้าราชการครูในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดมหาสารคาม ตามขนาดของโรงเรียน

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นข้าราชการครูในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2545 จำนวน 731 คน

2.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ ตารางของ Krejcie and Morgan (บุญชุม ศรีสะอด. 2542 : 40) และใช้วิธีสุ่มแบบหลามขั้นตอน (วิราพร พงษ์ออาจารย์. 2542 : 81) ตามสัดส่วนของข้าราชการครูโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 4 ในแต่ละโรงเรียน ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างตามขนาดของโรงเรียนดังนี้

1. โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 90 คน
  2. โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 99 คน
  3. โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 64 คน
- รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 253 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร การใช้หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการ ตลอดจนการบริหารงานโรงเรียนด้านอื่นๆ ที่ใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นตัวแปรสำคัญ จึงจัดทำแบบสอบถามนำเสนอด้วยรูปแบบแบบสอบถาม ที่มีความเหมาะสมมากที่สุด สามารถนำไปทดลองใช้ในโรงเรียน แก้ไขให้มีความเหมาะสมมากขึ้น จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ในโรงเรียน จำนวน 6 แห่ง สำหรับทดสอบความน่าเชื่อถือ จึงได้รับการอนุมัติจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ให้สามารถใช้ในโรงเรียนได้ ซึ่งเป็นโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 4 ในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 30 ชุด หากค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์效 reliabilty ของ cronbach's alpha ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.95

แบบสอบถาม ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ เพื่อตรวจสอบข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มี 40 ข้อ สอบถามเกี่ยวกับระดับการดำเนินการและปัญหาในการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามที่คณะกรรมการครุในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดมหาสารคาม ตามแนวทางการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ของ กรมวิชาการ 7 การกิจ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอแนะข้อคิดเห็น ในการดำเนินการ และการแก้ปัญหาการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ตามที่แนะนำของ ข้าราชการครุโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรมาตราฐานช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดมหาสารคาม ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏมหาสารคาม เพื่อขอรับหนังสือขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนด้วยตัวเอง จากแบบสอบถามที่นำส่งไปจำนวน 253 ชุด ได้รับกลับคืนจำนวน 253 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ

3.2 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูล

โดยการแยกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามขนาด

ของโรงเรียน

3.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการและปัญหาการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแยกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งที่เป็นโดยรวม เป็นรายด้านและรายข้อ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับ SPSS for windows

3.4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ในการดำเนินการและปัญหาการบริหาร หลักสูตรของสถานศึกษา ที่ได้จากแบบสอบถามตามตอนที่ 2 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระกัน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยการวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (One – way Anova) หากพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยใช้วิธี LSD (Least Significant Difference)

3.5 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามข้อเสนอแนะ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษา การดำเนินการและปัญหาการบริหารหลักสูตร ของสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามทัศนะของข้าราชการ ครุยวิจัยในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดมหาสารคาม ที่มีขนาดโรงเรียน ต่างกัน สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย ได้ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามขนาด ของโรงเรียน ได้ดังนี้

4.1.1 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 35.57

4.1.2 โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 39.13

4.1.3 โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 25.30

รวมผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 100

4.2 การดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามทัศนะของข้าราชการครุยวิจัยในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร ช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พนับว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 2 ด้าน ดังนี้ คือ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา และ ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 และ 3.37 ตามลำดับ

4.3 ปัญหาการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามที่ศูนย์ของชำรากำกับดูแลในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร ช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พนว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 2 อันดับ คือ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาและด้านการสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 และ 3.15 ตามลำดับ

4.4 การเปรียบเทียบการดำเนินการบริหารหลักสูตรของ สถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามทัศนะของข้าราชการครู ในโรงเรียนเครือข่าย การใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดมหาสารคาม ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน โดยรวม และ เป็นรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

4.5 การเปรียบเทียบปัจจัยการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามที่ศ็นะของน้ำราชการคูในโรงเรียนเครื่องข่าย การใช้หลักสูตรชั้นที่ 4 จังหวัดมหาสารคาม ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน โดยรวม ไม่แตกต่างกัน แต่มีความแตกต่างเป็นรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษา และที่มีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการบริหารหลักสูตร ของสถานศึกษา และด้านการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา (การใช้หลักสูตร) เมื่อทดสอบ ความแตกต่างรายคู่ด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยวิธี LSD (Least – Significant Difference) พบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียน (Least – Significant Difference) พบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียน ขนาดกลาง มีปัจจัยการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการจัดทำสาระ ของหลักสูตรของสถานศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการวางแผนการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา และด้านการบริหารหลักสูตร ของสถานศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.6 สรุปจัดกิจกรรมที่นักเรียนได้รับการดำเนินการและปัญหาการดำเนินการบริหาร
หลักสูตรของสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามที่ศึกษา
ของผู้ทรงคุณวุฒิในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดมหาสารคาม
ที่มีบันดาลโรงเรียนต่างกัน

ผู้วิจัยได้สรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามความปลายเปิด ในแต่ละค้านตามขนาดโรงเรียน ดังนี้

โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

1. ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

1.1 ควรจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆให้ครบถ้วนเพียงพอและเป็นปัจจุบัน

1.2 กรรมวิธีการพัฒนาบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร ให้มีความรู้

ความเข้าใจในหลักสูตรใหม่ ให้มีความตระหนักร่วมกันในความสำคัญ ความจำเป็นและ
ขอมรับร่วมกัน ในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาและการบริหารจัดการ
หลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา
ในส่วนที่เป็นกรรมการที่มาจากภายนอกโรงเรียน

2. ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษา

2.1 วิทยากรในการฝึกอบรมการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ควรเป็นวิทยากร
จากกรมวิชาการ โดยตรงและอาจารย์หรือผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรจากสถาบันอุดมศึกษา
ร่วมกับวิทยากรหลักของจังหวัดเพื่อความเข้าใจในการดำเนินการจัดทำหลักสูตร
ของสถานศึกษาให้ตรงกันและเป็นไปอย่างเดียวกัน

2.2 ในกลุ่มสาระหลัก คือกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และสังคมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการควรเป็นผู้ดำเนินการเอง เพื่อให้มีความเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ ในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของชุมชน และท้องถิ่นให้โรงเรียนดำเนินการเองตามบริบทของแต่ละโรงเรียน

3. ด้านการวางแผนการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

3.1 ควรจัดงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอในการปรับปรุงการบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรใหม่

4. ด้านการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

4.1 ควรจัดการฝึกอบรมครุภกนให้มีความรู้ความสามารถในการวิจัยในชั้นเรียน และใช้ผลการวิจัยในการพัฒนาระบวนการเรียนรู้อย่างจริงจัง

4.2 ควรจัดอบรมครุภกนร่วมกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการให้มีความ

ชัดเจนในการปฏิบัติ

4.3 ควรจัดอบรมครุภกนร่วมกับการวัดผลประเมินผล ตามหลักสูตรการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้มีความเข้าใจที่ชัดเจน

5. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

1. ศึกษานิเทศก์ ควรกำกับ ติดตาม ประเมินผล การบริหารหลักสูตร ของสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด เพื่อให้คำแนะนำปรึกษาแก่โรงเรียนในการแก้ไขอุปสรรค ข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นในการดำเนินการบริหารหลักสูตร

6. ด้านการสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

1. ควรจัดอบรมการประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบให้บุคลากรในโรงเรียน เพื่อให้สามารถประเมินหลักสูตรของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบได้

7. ด้านการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

1. ควรมีการกำกับติดตาม การนำผลการดำเนินการทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะ ที่ได้จากการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารหลักสูตร ของแต่ละโรงเรียน ให้นำไปปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาอย่างจริงจัง

**มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY**

โรงเรียนขนาดใหญ่

1. ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

- 1.1 ควรจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ ให้ครบถ้วน เพียงพอและเป็นปัจจุบัน
- 1.2 ควรมีการพัฒนาบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร ให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรใหม่ ให้มีความตระหนักร่วมกันในความสำคัญ ความจำเป็นและยอมรับร่วมกันในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาและการบริหารหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในส่วนที่เป็นกรรมการที่มาจากภายนอกโรงเรียน

2. ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษา

- 2.1 วิทยากรในการฝึกอบรมการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ควรเป็นวิทยากรจากกรมวิชาการ โดยตรงและอาจารย์หรือผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรจากสถาบันอุดมศึกษา ร่วมกับวิทยากรหลักของจังหวัดเพื่อความเข้าใจในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาให้ตรงกันและเป็นไปอย่างเดียวกัน

- 2.2 ในกลุ่มสาระหลัก คือกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และสังคมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการควรเป็นผู้ดำเนินการเอง เพื่อให้มีความเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ ในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของมนุษย์ และห้องถูนให้โรงเรียนดำเนินการเองตามบริบทของแต่ละโรงเรียน

- 2.3 ควรบรรจุครุฑีมีวุฒิทางด้านหลักสูตรหรือการพัฒนาหลักสูตร ในทุกโรงเรียน เพื่อให้มีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา หรือดำเนินการพัฒนาครุฑีมีความรู้ในด้านการพัฒนาหลักสูตรเป็นการเฉพาะ ประจำอยู่ในทุกโรงเรียน

3. ด้านการวางแผนการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

- 3.1 การสร้างเครือข่ายทางวิชาการทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ควรจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการอย่างเพียงพอและจัดให้เป็นแผนงานหลักที่ทุกโรงเรียน ต้องดำเนินการให้เกิดประสิทธิผล

3.2 ควรจัดงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอในการปรับปรุงการบริหารงาน
วิชาการให้สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรใหม่

4. ด้านการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

4.1 ควรจัดการฝึกอบรมครุภุกคนให้มีความรู้ความสามารถในการวิจัยในชั้นเรียน
และใช้ผลการวิจัยในการพัฒนาระบวนการเรียนรู้อย่างจริงจัง

4.2 กระทรวงศึกษาธิการ ควรกำหนดสาระต่างๆให้มีความชัดเจน เพื่อให้โรง
เรียนดำเนินการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบ

4.3 ควรจัดอบรมครุภุกเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ให้มี
ความชัดเจนในการปฏิบัติ

4.4 ควรจัดอบรมครุภุกเกี่ยวกับการแนะนำให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิ
ภาพตามเจตนาของหลักสูตร

5. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

1. ศึกษานิเทศก์ ควรกำกับ ติดตาม ประเมินผล การบริหารหลักสูตรของสถาน
ศึกษาอย่างใกล้ชิด เพื่อให้คำแนะนำปรึกษาแก่โรงเรียนในการแก้ไขอุปสรรค ข้อขัดข้องที่เกิด
ขึ้นในการดำเนินการบริหารหลักสูตร

6. ด้านการสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

1. ควรจัดอบรมการประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบให้นุคลากรในโรงเรียน
เพื่อให้สามารถประเมินหลักสูตรของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบได้

7. ด้านการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

1. ควรมีการกำกับติดตาม การนำผลการดำเนินการทั้งปัจจุบันและข้อเสนอแนะ
ที่ได้จากการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารหลักสูตร ของแต่ละ โรงเรียน ให้นำไป
ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาอย่างจริงจัง

โรงเรียนขนาดกลาง

1. ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

1.1 ควรจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆให้ครบถ้วน เพียงพอและเป็นปัจจุบัน

1.2 ความมีการพัฒนาบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร ให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรใหม่ ให้มีความตระหนักร่วมกันในความสำคัญ ความจำเป็นและ ยอมรับร่วมกัน ในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาและการบริหารหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในส่วนที่เป็น กรรมการที่มาจากภายนอกโรงเรียน

2. ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษา

2.1 วิทยากรในการฝึกอบรมการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ควรเป็นวิทยากร จากกรมวิชาการ โดยตรงและอาจารย์หรือผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรจากสถาบันอุดมศึกษา ร่วมกับวิทยากรหลักของจังหวัดเพื่อความเข้าใจในการดำเนินการจัดทำหลักสูตร ของสถานศึกษาให้ตรงกันและเป็นไปอย่างเดียวกัน

2.2 ในกลุ่มสาระหลัก คือกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษา อังกฤษ และสังคมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการควรเป็นผู้ดำเนินการเอง เพื่อให้มีความเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ ในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการ ของชุมชนและท้องถิ่นให้โรงเรียนดำเนินการเองตามบริบทของแต่ละโรงเรียน

2.3 ควรให้กลุ่มโรงเรียนหรือสาขาวิชาเขต จัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรบางกลุ่มสาระในบางโรงเรียน

3. ด้านการวางแผนการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา

3.1 การสร้างเครือข่ายทางวิชาการทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ควรจัดสร้าง งบประมาณในการดำเนินการอย่างเพียงพอและจัดให้เป็นแผนงานหลักที่ทุกโรงเรียนต้อง ดำเนินการให้เกิดประสิทธิผล

3.2 ควรจัดงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอในการปรับปรุงการบริหารงาน วิชาการให้สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรใหม่

3.3 ควรจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับวิทยากรท้องถิ่น ที่มาถ่ายทอดความรู้หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับผู้เรียน

4. ด้านการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

4.1 ควรจัดการฝึกอบรมครุทุกคนให้มีความรู้ความสามารถในการวิจัยในชั้นเรียน และใช้ผลการวิจัยในการพัฒนาระบวนการเรียนรู้อย่างจริงจัง

4.2 กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ ความคิดเห็นด้านสาระต่างๆ ให้มีความซับซ้อน เพื่อให้โรงเรียนดำเนินการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบ

4.3 ควรจัดอบรมครุภัณฑ์เกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ให้มีความซับซ้อนในการปฏิบัติ

4.4 ควรจัดอบรมครุภัณฑ์เกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้มีความเข้าใจที่ชัดเจน

4.5 ควรจัดอบรมครุภัณฑ์เกี่ยวกับการแนะนำให้สามารถดำเนินการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเจตนาของหลักสูตร

5. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

1. ศึกษานิเทศก์ ควรกำกับ ติดตาม ประเมินผล การบริหารหลักสูตร ของสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด เพื่อให้คำแนะนำปรึกษาแก่โรงเรียนในการแก้ไขอุปสรรค ข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นในการดำเนินการบริหารหลักสูตร

6. ด้านการสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

1. ควรจัดอบรมการประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบให้บุคลากรในโรงเรียน เพื่อให้สามารถประเมินหลักสูตรของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบได้

7. ด้านการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

1. ควรมีการกำกับติดตาม การนำผลการดำเนินการทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะ จากการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารหลักสูตร ของแต่ละโรงเรียน ให้นำไปปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาอย่างจริงจัง

5. การอภิปรายผล

1. การดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามที่ศูนย์ของข้าราชการครูในโรงเรียน เครื่องข่ายการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดมหาสารคาม ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน โดยรวม และเป็นรายด้าน มีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่ และ โรงเรียนขนาดกลาง เมื่อพิจารณาระดับค่าเฉลี่ยการดำเนินการ ทุกขนาดโรงเรียน แม้จะอยู่ในระดับปานกลาง แต่ค่าเฉลี่ยก็อยู่ระดับปานกลางค่อนข้างสูง และมีค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกันทุกขนาดโรงเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าอาจเป็นเพราะหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรที่เปลี่ยนแปลงและแตกต่างไปจากหลักสูตรเดิม ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ประเด็นที่สำคัญคือ โรงเรียนต้องจัดทำหลักสูตรขึ้น ใช้เอง ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตรแม่นบท โรงเรียนเครื่องข่าย การใช้หลักสูตรทุกโรงเรียนต่างก็ระหนักรในเรื่องนี้เป็นอย่างดี พยายามพัฒนาบุคลากร ในโรงเรียนของตน ให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การจัดการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่ การจัดทำแผ่นพับสรุปประเด็น สำคัญๆ เกี่ยวกับหลักสูตร เป็นต้น เมื่อครูโรงเรียนเครื่องข่ายการใช้หลักสูตร ได้รับการพัฒนา ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่ในระดับหนึ่งแล้ว ต่างก็มีความตระหนักรถึง ความสำคัญจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในครั้งนี้ ตลอดจนการกิจที่โรงเรียนต้อง ดำเนินการให้ทันตามกำหนดเวลาการใช้หลักสูตรในภาคเรียนที่ 1 ในปีการศึกษา 2545 ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก 1166/2544 เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แต่ความรู้และประสบการณ์การบริหารหลักสูตรทั้งระบบ ยังไม่เพียงพอ ที่จะดำเนินการได้อย่างดีและมีความเหมาะสมตามเกตนาณ์ของหลักสูตรใหม่ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ 2542 ได้ ผลการดำเนินการตามความเข้าใจ ในระดับการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาในโรงเรียนของผู้ตอบแบบสอบถาม จึงสื่อถ่อง古今ในระดับปานกลาง ทุกขนาดโรงเรียน ดังที่กล่าวมาแล้วและมีประเด็นสำคัญ ในแต่ละด้านที่นำมา อภิปรายผล ดังนี้

1.1 ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ดำเนินการอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ คือ การพัฒนาบุคลากร ให้ตรงนักในความสำคัญ ความจำเป็น ให้มีทัศนคติที่ดีและมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร ของสถานศึกษา และ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาและ คณะกรรมการกลุ่มสาระ มีความรู้ ความเข้าใจ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถ นำความรู้ไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 ทั้ง 2 ข้อ ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า การที่โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีการดำเนินการในด้านการพัฒนาบุคลากร ให้ตรงนักในความสำคัญ ความจำเป็น ให้มีทัศนคติที่ดีและมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร ของสถานศึกษา และ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาและคณะกรรมการ อนุกรรมการกลุ่มสาระมีความรู้ ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำความรู้ ไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก นั้น ทั้งนี้อาจเป็น เพราะว่า คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาและคณะกรรมการ กลุ่มสาระ รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนผู้ปกครองและชุมชน นอกจากจะมีความสนใจและเอาระบุในการจัดการศึกษาของโรงเรียนแล้ว ยังมีระดับการศึกษา ที่ดีและสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง

1.2 ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 2 อันดับ คือ หลักสูตรสถานศึกษามีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา และ การวิเคราะห์ คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เพื่อกำหนด เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้สอน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 และ 3.41 ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นพระใน การดำเนินการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษานั้น สถานศึกษาต้องดำเนินการ ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาเป็นหลัก เพื่อเป็นการส่งเสริมและ สนับสนุนคุณภาพของสถานศึกษาให้มีคุณภาพสูงขึ้น ใน การวิเคราะห์ คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เพื่อกำหนดแผนการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้สอน รวมทั้งการจัดสื่อ (กรมวิชาการ. 2545 : 33) นั้น โรงเรียนต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับ

กับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษา ขึ้นพื้นฐาน รวมทั้งศักยภาพของแต่ละโรงเรียน (กรมวิชาการ. 2545 : 29) ซึ่งโรงเรียน ทุกโรงเรียนต่างก็ตระหนักในเรื่องนี้เป็นอย่างดีอยู่แล้ว

1.3 ด้านการวางแผนการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายช้อ พบว่า การประชาสัมพันธ์หลักสูตรเพื่อสร้างความเข้าใจ ความเชื่อถือศรัทธาและให้มีทัศนคติที่ดี ของผู้ที่ มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรของสถานศึกษา และเป็นข้อที่มีการดำเนินการมากกว่า ข้ออื่นๆ ผู้วิจัยเห็นว่าในกระบวนการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา เมื่อได้ดำเนินการ เรียนรู้อยู่แล้ว โรงเรียนมีหน้าที่ประชาสัมพันธ์หลักสูตร เพื่อสร้างความเชื่อถือศรัทธา ให้ผู้ที่ เกี่ยวข้องมีความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดี มีความเชื่อมั่นร่วมกันว่าหลักสูตรที่ได้ร่วมกันจัดทำขึ้น เป็นหลักสูตรที่ดี มีความเหมาะสมสมกับสภาพของผู้เรียน สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและของห้องถิน รวมทั้งศักยภาพในการบริหารจัดการของแต่ละโรงเรียนด้วย ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรหรือการใช้หลักสูตรใหม่ ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องไม่มากก็น้อย ดังที่ ร่าง บัวศรี (2542 : 305) ที่ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงใดๆ ก็ตามย่อมมีผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องเสมอ ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ก็เช่นเดียวกัน ผู้ที่เกี่ยวข้อง นับตั้งแต่ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนบุคคลอื่นๆมากบ้างน้อยบ้างในลักษณะที่แตกต่างกัน ไม่ใช่แต่เรื่องการเรียน การสอนเท่านั้น แต่ยังพัวพันไปถึงวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ อาคาร สถานที่ งบประมาณค่าใช้จ่าย ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เกี่ยวข้องกับบุคคลที่กล่าวมาแล้วทั้งสิ้น จึงจำเป็นที่บุคคลเหล่านี้จะต้องทราบว่า กำลังจะมีการเปลี่ยนแปลงอะไรเกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ วิชัย วงศ์ใหญ่ (2537 : 197) ที่กล่าวว่า การใช้หลักสูตรใหม่จะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการประชาสัมพันธ์หลักสูตรส่วนหนึ่งด้วย การเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และ การยอมรับหลักสูตรใหม่นั้นจะต้องทำการประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเป็นระยะ ส่วนด้านการสร้างเครือข่ายทางวิชาการ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการดำเนินการ น้อยกว่าด้านอื่นๆนั้น อาจเป็น เพราะว่า โรงเรียนมีปัญหาในการที่จะดำเนินการในการสร้าง เครือข่ายทางวิชาการภายนอกโรงเรียน เช่นการจัดตั้งชมรมครูกลุ่มสาระต่างๆเพื่อช่วยเหลือ หรือแก้ไขปัญหาระบบที่ซึ่งกันและกันในด้านต่างๆ เป็นต้น แม่ทุกคนจะเห็นว่าเป็นกิจกรรม ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งแต่ในทางปฏิบัติก็ทำได้ยาก เป็นต้น

1.4 ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดกิจกรรมตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับความสนใจ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนและมีการจัดระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เป็นข้อที่มีระดับการดำเนินการมากกว่าข้ออื่นๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 และ 3.47 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางที่ใกล้เคียงระดับมาก เพราะว่าเป็นการดำเนินการทางด้านวิชาการ ตามปกติของแต่ละ โรงเรียน ซึ่งต่างกับปฏิบัติในเรื่องนี้เป็นอย่างดีอยู่แล้ว ทั้งกิจกรรมในหลักสูตร และกิจกรรมอื่นๆ ที่เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร ส่วนการประกันคุณภาพของสถานศึกษานั้น เป็นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 9 (3) มาตรา 48 และ มาตรา 49 เพื่อเป็นหลักประกันในการจัดการศึกษาที่มีความเป็นเอกภาพและมีความหลากหลาย ซึ่งในการจัดการศึกษาทุกระดับต้องจัดระบบการประกันคุณภาพ

1.5 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผลการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีแผนงาน / โครงการนิเทศภายในและการรายงานการนิเทศอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีการดำเนินการมากกว่าข้ออื่นๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 ทั้งนี้เนื่องจากเป็นงานประจำของแต่ละ โรงเรียนที่ดำเนินการตามปกติ ผู้วิจัยเห็นว่า การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล การบริหารจัดการหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้ผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร ได้ทราบถึงความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้น ในทุกขั้นตอนของการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตร และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ผลการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรจะเป็นข้อมูลสำหรับ การวางแผนและช่วยในการตัดสินใจที่ถูกต้องภายใต้ระบบข้อมูล ซึ่ง นิรุต ลึงนาค (2540 : 23) ได้กล่าวว่า การนิเทศติดตามผลเป็นสิ่งที่จะต้องได้รับ การปฏิบัติอย่างจริงจังในการนำหลักสูตร ไปใช้ เพราะการนิเทศติดตามผลจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้การนำ หลักสูตรไปใช้บรรลุถึงจุดหมาย ปลายทาง จะช่วยให้ได้ทราบถึงการดำเนินกิจกรรมต่างๆของ หลักสูตรว่า เป็นไปตามแนวทาง ที่หลักสูตรกำหนดไว้หรือไม่กาน้อยเพียงใด มีอะไรเป็นปัญหาและอุปสรรคบ้าง เพื่อจะได้ ปรับปรุงปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น และสุชน สงวนศรี (2535 : 79) ได้สรุปว่า การนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผล เป็นกิจกรรมการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการดำเนินการ เพื่อให้รู้ถึง ความก้าวหน้าของงาน / โครงการ / กิจกรรม ที่ดำเนินการ ไปแล้ว ว่าประสบผลสำเร็จ

ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ มีอุปสรรคปัญหาหรือข้อขัดข้อง ตลอดจนเกิดผลกระทบ อย่างไรบ้าง ซึ่งจะทำให้มองเห็นแนวทางการแก้ไขและแนวทางที่จะดำเนินการต่อไปเพื่อให้ งาน / โครงการ / กิจกรรม ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งจะต้องดำเนินการ ทั้งก่อนการดำเนินการ ระหว่างการดำเนินการ และหลังการดำเนินการ ดังนั้น โรงเรียนเครือข่าย การใช้หลักสูตรหรือแม้แต่โรงเรียนอื่นๆ ต่างก็ให้ความสำคัญกับการนิเทศ กำกับ ติดตามและ ประเมินผลการบริหารหลักสูตร ไม่มีขึ้นตอนไปกว่าด้านอื่นๆ นอกจากนี้ยังมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลจากหน่วยศึกษานิเทศก์อย่างสม่ำเสมอ ยังเป็นการช่วยเหลือ กำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา อีกทางหนึ่งด้วย

1.6 ด้านการสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับ ด้านอื่นๆ ตามลำดับค่าเฉลี่ยจะเห็นว่า ด้านการสรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตร ของสถานศึกษา เป็นด้านที่มีการดำเนินการที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุดคือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27 รายข้อที่มีการดำเนินการมากกว่าข้ออื่นๆคือ การประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ซึ่งผู้วิจัย เห็นว่าโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรกำลังอยู่ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลผล การดำเนินการ และเตรียมการที่จะสรุปผลการดำเนินการ รวมทั้งอยู่ในขั้นเตรียมการ ที่จะเผยแพร่ผลการดำเนินการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ นอกจากนี้หลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานยังแบ่งออกเป็นช่วงชั้น คือ ช่วงชั้นที่ 1 ช่วงชั้นที่ 2 และช่วงชั้นที่ 3 กำหนดให้ การจัดหลักสูตรเป็นหลักสูตรรายปี ช่วงชั้นที่ 4 กำหนดให้การจัดหลักสูตรเป็นหลักสูตร รายภาคเรียน ซึ่งมีการสรุปผลการดำเนินการในช่วงเวลาที่แตกต่างกันตามลักษณะ ของหลักสูตร รวมทั้งมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม จากศึกษานิเทศก์และต้องรายงานผล การบริหารหลักสูตรให้หน่วยงานต้นสังกัด เพื่อรับทราบและปรับปรุงพัฒนาต่อไป

1.7 ด้านการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ย การดำเนินการระดับต่ำสุดของจากการสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษานั้น ต้องรอผลการดำเนินการทั้งในด้านปัญหาและข้อเสนอแนะด้านต่างๆมาเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลักสูตร และในการดำเนินการใช้หลักสูตร อาจเกิดมีข้อบกพร่องของหลักสูตรอยู่บ้าง ซึ่งโรงเรียนต่างๆอาจปรับปรุงแก้ไขในทันทีโดยไม่

โดยไม่ต้องรอผลการดำเนินการทั้งหมดซึ่งอาจทำให้เกิดผลเสียต่อการจัดการเรียนการสอนได้ จึงมีผลการดำเนินการที่ต่างกันอีก

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้วแสดงให้เห็นว่า ขนาดโรงเรียนที่ต่างกัน ไม่เป็นตัวแปรสำคัญที่กำหนดระดับการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ทั้งนี้ น่าจะมีสาเหตุมาจาก หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรใหม่ ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ทั้งตัวหลักสูตรและกระบวนการบริหารหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่ให้โรงเรียนจัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษาเอง ทั้งกลุ่มสาระหลักและกลุ่มสาระเพิ่ม ซึ่งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดให้เพียงมาตรฐานการเรียนรู้เท่านั้น ยังในกลุ่มสาระเพิ่ม ไม่มีการกำหนดสิ่งใด ให้เป็นแนวทางเดียวกัน ขณะที่ครุภักษ์ทั้งหมดมีประสบการณ์อย่างดีในด้านการสอนหรือ การใช้หลักสูตรในการปฏิบัติ แต่ไม่มีประสบการณ์ในการจัดทำหลักสูตรเลย การได้รับความรู้ จากการเข้ารับการอบรมเพียง 3 วัน จากวิทยากรที่ได้รับการอบรมเพียง 5 วัน จึงยังไม่เพียงพอ สำหรับการดำเนินการบริหารหลักสูตรทั้งระบบ ดังนั้นครุภักษ์ในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร ไม่ว่าจะเป็น โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่หรือ โรงเรียนขนาดกลาง ต่างก็เริ่มด้น จากการมีความรู้และความเข้าใจในหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรที่เท่าๆ กัน เมื่อได้เข้ารับ การอบรมก็ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจที่เท่าๆ กัน ปัจจัยในการบริหารด้านอื่นๆ ที่แตกต่างกัน ตามขนาดของ โรงเรียน จึงไม่มีผลต่อระดับการดำเนินการในระยะเริ่มต้นนี้

2. ด้านปัญหาการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

ผลการวิจัยปัญหาการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามทัศนะของครุภักดิ์ในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร ชั่วคราวที่ 4 จังหวัดมหาสารคาม ที่นี่ขนาด โรงเรียนต่างกันโดยรวม และรายด้าน มีปัญหา การดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่ และ โรงเรียนขนาดกลาง ผู้วิจัยเห็นว่า เมื่อพิจารณาสภาพการดำเนินการบริหารหลักสูตร ของสถานศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้านแล้ว อาจเป็นเพาะกายการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร จากหลักสูตรเดิม ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 มาเป็นหลักสูตรใหม่คือ หลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่ทั้งระบบ และกำหนดให้

โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร จัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาให้ทันใช้พร้อมกับโรงเรียน นำร่องการใช้หลักสูตร ในปีการศึกษา 2545 จึงต้องดำเนินการจัดทำหลักสูตรอย่างเร่งด่วน และการที่โรงเรียนต่างๆต้องจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาขึ้นใช้เองนั้น ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนและครู โดยทั่วไป มีเพียงประสบการณ์ในการใช้หลักสูตร แต่ไม่ความรู้ หรือประสบการณ์ในการบริหารหลักสูตรทั้งระบบมาก่อน การได้รับความรู้จากการเข้ารับ การอบรมเพียง 2-3 วัน ความรู้ ความเข้าใจที่ได้รับจากการฝึกอบรมไม่เพียงพอที่จะดำเนินการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเจตนาرمณ์ของหลักสูตร จึงเป็นปัญหาตั้งแต่เริ่มต้นและเป็นผล ทำให้ครุ่นคิดความเชื่อมั่นในการบริหารหลักสูตรและเห็นว่าเป็นเรื่องยุ่งยากในการนำหลักสูตร ไปปรับใช้ ในส่วนที่โรงเรียนได้ดำเนินการไปแล้วก็ไม่ทราบว่าถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง บกพร่องหรือสมบูรณ์เพียงใด ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร ก็ยังกำหนดแนวทางที่ชัดเจนไม่ได้ แต่ก็ได้ศึกษาและติดตามความเคลื่อนไหวในการดำเนินการและปัญหาที่เกิดขึ้นจากโรงเรียน ต่างๆที่ได้หารือไปยังกรมวิชาการฯ ได้ชี้แจงผ่านสื่อต่างๆ ซึ่งโรงเรียนได้นำมาประกอบการ พิจารณาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนอยู่ตลอดเวลา ผลการ พิจารณาสภาพปัญหาการบริหารหลักสูตร จึงสืบสืบทอดมาในระดับปานกลาง ทั้งโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่และ โรงเรียนขนาดกลาง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ามีประเด็นสำคัญและน่า สนใจประยุกต์ ดังนี้

2.1 ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พน ว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 2 อันดับ คือ การจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ครอบคลุม เพียงพอ เป็นปัจจุบันและการพัฒนาบุคลากรให้มีความตระหนักในความสำคัญ ความจำเป็น ให้มีทัศนคติที่ดีและมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยเห็นว่า ระบบข้อมูลสารสนเทศมีความสำคัญจำเป็นสำหรับการบริหารงานขององค์การ และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจ ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจเพื่อดำเนินการ หรือไม่ดำเนินการก็ตาม ถ้าหากมีข้อมูลสารสนเทศที่ดี มีความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน การตัดสินใจในการบริหารงานก็จะมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามไปด้วย

ชี้ พจน์ สะเพียรชัย (2528 : 12) ได้กล่าวว่าสารสนเทศเป็นหัวใจของการบริหารงานที่สำคัญ ตั้งแต่การวางแผนการจัดองค์การ การอำนวยการ การควบคุมหรือแม้แต่การตัดสินใจ ก็ใช้สารสนเทศร่วมกับความสัมพันธ์ของมนุษย์ แต่การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศในโรงเรียน มัธยมศึกษา บขสช. ยังมีปัญหาการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยของ อคิศักดิ์ มุ่งชู (2540 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่ององค์ประกอบของสารสนเทศในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม พบว่าข้อมูลบางส่วน ไม่เป็นปัจจุบันข้อมูลไม่ครบถ้วน บุคลากรมีความรู้ในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอ ผลการศึกษา ของ ชาติชาย กิ่งมิ่งแสริง (2543 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาแนวทางปรับปรุงการดำเนินงานสารสนเทศในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษา พบว่าความมีการปรับปรุงแนวทาง การดำเนินงานสารสนเทศในระดับมาก ในด้านการจัดระบบงานสารสนเทศ ด้านการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการบริหารจัดการและการวางแผน และด้านเนื้อหาและคุณภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการบริหารในโรงเรียนต่างๆยังเป็นปัญหา และ เป็นจุดอ่อนอย่างหนึ่งในการบริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาที่สมควร ได้รับการแก้ไขปรับปรุง

ส่วนด้านการพัฒนาบุคลากร ให้ตระหนักรู้ในความสำคัญ ความจำเป็นและให้มีทัศนคติ ที่ดี มีความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน นั้น เป็นการดำเนินการที่ถูกต้องตาม หลักวิชาการในการบริหารหลักสูตร คือ การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็น ความพร้อมด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ หรือด้านอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านบุคลากร ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อบุคลากรมีความพร้อมทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตร ย่อมดำเนินการบริหารหลักสูตรหรือการใช้หลักสูตร ดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง นิรุต ถึงนาค (2540 : 22-23) ได้สรุปว่าการเตรียมปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวกับ การใช้หลักสูตร นั้นการเตรียมบุคลากรให้พร้อม ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่ง ซึ่งสอดคล้อง กับ สันต์ ธรรมบำรุง (2527 : 263-264) ที่กล่าวว่า งานการเตรียมบุคลากรเป็นงานที่มีความ สำคัญมาก ควรให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ลักษณะเป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นใหม่ การเตรียมบุคลากรจะยิ่งมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น ไปอีก และ วิชัย คิตสระ (2535 : 112) ได้กล่าวว่า การเตรียมครุ คือ ผู้บริหารและตัวครุผู้สอน มืออาชีพ ต่อการนำหลักสูตรไปใช้เป็นอย่างมาก

ในการดำเนินการ 5 แนวทาง คือ การปรับวัตถุประสงค์ การปรับเนื้อหาวิชา การปรับกิจกรรม การปรับปูรุ่งสื่อ หรือการสร้างสื่อขึ้นใหม่ และการเขียนคำอธิบายรายวิชาหรือการจัดทำรายวิชา เพิ่มเติมขึ้นใหม่ จากผลการวิจัยของ นำส่ง ทรงวัฒนะสิน (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนา หลักสูตรห้องถีนของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่ได้ดำเนินการพัฒนา หลักสูตรห้องถีน โดยการเขียนคำอธิบายรายวิชาและจัดทำรายวิชาเพิ่มใหม่ ซึ่งสอดคล้อง กับ ผลการศึกษาของ สุพิศม์ สมศรี (2541 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรห้องถีน ของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น ผลการ ศึกษาพบว่า ใน การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรห้องถีนด้านต่างๆ การเขียนคำอธิบายรายวิชา หรือการจัดทำรายวิชาเพิ่มใหม่ มีการดำเนินการน้อยที่สุดและมีข้อเสนอแนะว่า ควรพัฒนาครุ ให้มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ และการพัฒนาหลักสูตร ดังนั้นจึงเป็นข้ออ้างอิงได้ว่า ครู-อาจารย์ ไม่มีความรู้ความสามารถ หรือมีประสบการณ์เพียงพอที่จะดำเนินการได้ จากผลการศึกษา ของ ธัชชัย นาจามา (2542 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาการใช้หลักสูตรใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุตรธานี ผลการวิจัยพบว่า ครูขาดความรู้และทักษะในการ พัฒนาหลักสูตร และ ปนิตา ศรีทราพิทักษ์ (2540 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงาน การใช้หลักสูตรนักเรียนศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ของผู้บริหาร โรง เรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา ได้สรุปเสนอแนะว่า ควรมีการประชุม ซึ่งจะช่วยให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในด้านหลักสูตร ให้มากยิ่งขึ้น

2.3 ด้านการวางแผนการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่ และ โรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาคล้ายกัน มีระดับค่าเฉลี่ยที่ค่อนข้างสูงและมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกันมาก คือ การประชาสัมพันธ์หลักสูตร เพื่อสร้างความเข้าใจ ความเชื่อถือศรัทธา และมีทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตร แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่ง เป็นหน้าที่ที่สถานศึกษาต้องทำการประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน เกิดความศรัทธาเชื่อมั่น ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและมีทัศนคติ ที่ดีต่อหลักสูตร ข้อนี้เป็นอีกข้อหนึ่งที่สร้างความลำบากใจในการปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจาก เมื่อพิจารณาขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาแต่ละ โรงเรียนแล้วยังมีส่วน

ยังมีส่วนบกพร่องอยู่บางส่วนและเป็นส่วนที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เช่น ไม่มีผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่างๆหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานามาให้คำแนะนำและขาดการทดลองใช้หลักสูตร เป็นต้น ซึ่งขั้นตอนการทดลองใช้หลักสูตรนับเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความสัมพันธ์กับการที่โรงเรียน หรือสถานศึกษาต่างๆต้องนำไปใช้แข่งหรือสร้างความเชื่อถือให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องว่าหลักสูตรที่ได้จัดทำขึ้นนั้น เป็นหลักสูตรที่ดี มีความหมายสมกับสภาพของผู้เรียน สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชนหรือห้องถัน ซึ่งเป็นการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยหลักการทางวิชาการ ดังนั้นจึงเป็นอีกข้อหนึ่งที่โรงเรียนทุกแห่งเห็นว่าเป็นประเด็นปัญหาร่วมกันและมีค่าเฉลี่ยที่ค่อนข้างสูง ส่วนการสร้างเครือข่ายทางวิชาการและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีระดับค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูงและมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกันมาก เช่นเดียวกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการสร้างเครือข่ายทางวิชาการและแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน มีปัญหาในทางปฏิบัติ เช่นการเดินทางไปศึกษาณอกโรงเรียนมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น การควบคุมกำกับคุณภาพนักเรียน ภาระรับผิดชอบของครู เงื่อนไขด้านเวลาและความสม่ำเสมอของวิทยากร เป็นต้น ซึ่งน่าจะมีผลลัพธ์ที่ไม่คุ้มกับการลงทุนด้านงบประมาณและเวลาที่เสียไป ทั้งๆที่โรงเรียนทุกโรงเรียนต่างก็กระหน่ำในความสำคัญในด้านนี้ เช่นเดียวกัน และโรงเรียนกับชุมชนต่างก็มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันมาโดยตลอด ในการสร้างเครือข่ายทางวิชาการ หากเพียงต้องการให้ผู้เรียนได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากผู้ปกครองหรือภูมิปัญญาที่อาจถือได้ว่าไม่น่าจะมีปัญหาในด้านนี้แต่หากหัวใจให้บุคคลระดับประชารัฐชาวบ้าน ผู้ชี้นำภูมิปัญการในสาขาอาชีพ ในห้องถัน และภูมิปัญญาในห้องถันด้านอื่นๆ ให้มาถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่นักเรียน หรือให้โรงเรียนนำนักเรียนไปศึกษาณ ประสบปัญหาดังที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งได้มีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรห้องถันที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาห้องถันที่อยู่ภายนอกโรงเรียน เช่น ผลการศึกษาของ สมพิศ วงศ์แรม (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้ทรัพยากรห้องถันในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ทรัพยากรในห้องถัน ส่วนใหญ่ที่นำมาใช้เป็นทรัพยากรบุคคล ปัญหาที่พบคือ การที่ไม่มีเวลาว่างพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุชาติพย์ งามนิต (2537 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการใช้ทรัพยากรห้องถันในการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของห้องถันในกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ จังหวัดพิจิตร พบว่า

ทรัพยากรบุคคลไม่มีเวลาว่างเพียงพอ ช่วงเวลาไม่เหมาะสม ส่วนทรัพยากรที่มุ่งย์สร้างขึ้น และทรัพยากรทางสังคมก็อยู่ห่างไกลจากโรงเรียน

2.4 ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่าปัญหาด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาในการดำเนินการ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาค้ำประกันและมีระดับค่าเฉลี่ยที่ค่อนข้างสูงและค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกันมากทั้ง 3 ขนาด กือการส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน สำหรับการวิจัยในชั้นเรียนเป็นเรื่องใหม่และเป็นภารกิจที่ครุภักดิ์ต้องปฏิบัติ เพราะเป็นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 30 ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา (กรมสามัญศึกษา : 16) นับเป็นภารกิจที่สร้างความหนักใจในการปฏิบัติหน้าที่ของครุผู้สอน เป็นอย่างมาก เนื่องจากครุส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัยเพียงพอ และไม่ทราบแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน จึงเห็นว่าเป็นเรื่องยุ่งยากและเป็นการเพิ่มภาระให้กับตนอย่างมากขึ้น เพราะในความเป็นจริง ครุรักไม่ได้มีหน้าที่ที่ต้องสอนแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังมีภารกิจอื่น ในโรงเรียนที่ต้องปฏิบัติ ที่ต้องรับผิดชอบอีกหลายอย่าง จึงมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาและมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่นๆและมีค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกันส่วนการจัดกระบวนการเรียนรู้ แบบบูรณาการ เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่โรงเรียนทุกขนาด มีระดับปัญหาในการดำเนินการ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงและมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ แบบบูรณาการ เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ครุในโรงเรียนมัธยมศึกษา ไม่ค่อยคุ้นเคยและคิดว่าเป็นเรื่องใหม่ ซึ่งในความเป็นจริง เนื้อหาของรายวิชา หรือสาระการเรียนรู้ในกลุ่มสาระต่างๆ มีส่วนเชื่อมโยงหรือสามารถเชื่อมโยงกันได้อยู่แล้ว การสอนที่ดี และได้ผลสมบูรณ์ ต้องมีการบูรณาการหรือเชื่อมโยงเนื้อหาให้สัมพันธ์ กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นเพื่อเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการอ่ายอ้างและเกิดการค้นคว้าหา

ความรู้เพิ่มเติมของผู้เรียน ได้อ่าย่างหลากหลายและทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง เมื่อมีการกำหนดให้ครูต้องดำเนินการในกระบวนการเรียนรู้ แบบบูรณาการในหลายรูปแบบและให้มีกระบวนการเรียนรู้ชัดเจน จึงเกิดความรู้สึกอึดอัด คล้ายกับถูกบังคับให้ทำ และเห็นว่าเป็นเรื่องง่ายมากและเป็นการเพิ่มงาน ส่วนโรงเรียน ขนาดใหญ่พิเศษ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยในด้านการจัดหานะและบริการสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีอย่างเพียงพอและเหมาะสมสมกับผู้เรียน นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นพระราโชรงเรียน ขนาดใหญ่พิเศษ มีความพร้อมในด้านงบประมาณมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียน ขนาดกลาง จึงมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

2.5 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06 เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีปัญหาในการดำเนินการมากเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ มีการใช้ผลการนิเทศเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา บุคลากรจากทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ในการเป็นกรรมการนิเทศภายใน และมีแผน / โครงการ นิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผลและ รายงานผลการนิเทศอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ตามลำดับ ผู้วิจัยเห็นว่า โดยเจตนาณณ์ ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความต้องการให้ทุกส่วน ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วม รับผิดชอบในการจัดการศึกษา จึงกระจายอำนาจ การจัดการศึกษาไปสู่ท้องถิ่นโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษา ดังนั้น เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดและ สถาศักดิ์ส่องกับความต้องการของชุมชนและสังคม จึงต้องมีการจัดระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ทุกกลุ่ม ทุกฝ่าย ที่มีส่วนร่วม รับผิดชอบ ในการจัดการศึกษา ให้ได้เห็นความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น ซึ่งจะได้ร่วมมือกัน ในการส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ ดังที่ต้องการ ดังนั้นการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผลและรายงานผล จึงเป็นกลไกหนึ่ง ของการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด และเป็นกิจกรรม ที่มีความสำคัญในกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรเป็นอย่างยิ่ง ซึ่ง นิรุต ถึงนาค (2540 : 23) ได้กล่าวว่า การนิเทศติดตามผลเป็นสิ่งที่จะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจัง ในการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะการนิเทศติดตามผลจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้การนำหลักสูตรไปใช้

บรรลุถึงจุดหมายปลายทาง จะช่วยให้ได้ทราบถึงการดำเนินกิจกรรมต่างๆของหลักสูตร ว่า เป็นไปตามแนวทางที่หลักสูตรกำหนดไว้หรือไม่ หากน้อยเพียงใด มีอะไรเป็นปัญหาและ อุปสรรค เพื่อจะได้รับปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น และ สุชน สงวนศรี (2535 : 79) ได้สรุปว่า การนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผล เป็นกิจกรรมตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการดำเนินการ เพื่อให้รู้ถึงความก้าวหน้าของงาน / โครงการ / กิจกรรม ที่ดำเนินการไปแล้ว ประสบผลสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ มีอุปสรรคปัญหาหรือข้อด้อย ตลอดจนเกิดผล กระทบอย่างไรบ้าง อันจะทำให้มองเห็นแนวทางในการแก้ไขและแนวทางที่จะดำเนินการ ต่อไปเพื่อให้งาน / โครงการ / กิจกรรม ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งจะต้อง ดำเนินการทั้งก่อนการดำเนินการ ระหว่างการดำเนินการและหลังการดำเนินการใช้หลักสูตร จากผลการศึกษาของ ประวิทย์ กาสา (2541 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการบริหารหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า โรงเรียนมีปัญหามากในด้านงบประมาณ ห้องปฏิบัติการต่างๆ และขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถที่จะให้คำปรึกษาหรือและการนิเทศ ส่วนผลการศึกษาของ รุจิรา อุครแพ้ว (2541 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่าที่มีปัญหาคือ การนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผล ไม่มีการจัดทำข้อมูล สถิติ เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา ตลอดกับผลการศึกษาของ สมชาย ประสิทธิสา (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงาน วิชาการ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า รายข้อที่มีปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูงคือ ไม่มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนางานวิชาการ และไม่มีการเผยแพร่ผลงานด้านวิชาการของโรงเรียน

2.6 ด้านการสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาจากค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับ มากไปหน่อย คือ การประเมินผลหลักสูตรอย่างเป็นระบบ การเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการดำเนินการและการเผยแพร่ข้อมูลตามลำดับ ผู้วิจัยเห็นว่า การสรุปผลการดำเนินการ บริหารหลักสูตรของสถานศึกษา เป็นกิจกรรมที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องจากการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ

และต่อเนื่อง หากเกิดมีอุปสรรคปัญหาหรือข้อขัดข้องใดๆเกิดขึ้น ก็จะแก้ไขได้อย่างทันท่วงที่ แต่การที่จะได้นำซึ่งข้อมูลที่จะใช้ในการสรุปผลการดำเนินการนั้น โรงเรียนจะต้องจัดการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรหรือการบริหารหลักสูตรอย่างเป็นระบบและ เป็นวัฏจักร ตามขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร มีการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินการทุกครั้ง ซึ่งในการดำเนินการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียน โดยทั่วไป คือ การที่ไม่เก็บรวบรวม ข้อมูลที่ได้ดำเนินการไปแล้ว เพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปผลในการบริหาร ซึ่งเป็น การประเมินผลงานวิชาการของโรงเรียน และเป็นจุดอ่อนในการบริหารงานวิชาการที่สำคัญ จากการศึกษาของ รุจิรา อุตรเดช (2541 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษา พนว่า โรงเรียน ขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก ไม่มีการจัดทำข้อมูลและสถิติเพื่อนำมาปรับปรุงและ พัฒนางานวิชาการ เป็นการซึ่งให้เห็นถึงจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องในการดำเนินงานวิชาการ และการสรุปผลงานวิชาการของโรงเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นปัญหา คือ ความไม่เข้าใจใน หลักการและวิธีการประเมินหลักสูตรว่าจะดำเนินการในลักษณะใดหรือมีขั้นตอนการดำเนิน การอย่างไร ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อให้การบริหารหลักสูตร หรือ การใช้หลักสูตรให้เป็นไปตามเจตนาหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับโรงเรียน เกรียงข่ายการใช้หลักสูตรนั้น ยังอยู่ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินการ และ เตรียมการที่จะสรุปผลและเผยแพร่ผลการดำเนินการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ นอกจากนี้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานยังแบ่งเป็นช่วงชั้น คือ ในช่วงชั้นที่ 1 ช่วงชั้นที่ 2 และช่วงชั้น ที่ 3 กำหนดให้หลักสูตรเป็นหลักสูตรรายปี ส่วนช่วงชั้นที่ 4 เป็นหลักสูตรรายภาคเรียน ซึ่งมีการสรุปผลการดำเนินการแตกต่างกันตามลักษณะของหลักสูตร ซึ่งอาจเป็นผลทำให้ การสรุปผลการดำเนินการของแต่ละโรงเรียนยังไม่สมบูรณ์เพียงพอ

2.7 ด้านการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยมาก ไปหนึ่งอย่างน้อย ดังนี้ คือ นำผลการดำเนินการทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะ มาเป็นข้อมูลในการ วางแผนปรับปรุงและพัฒนาระบวนการบริหารหลักสูตร นำผลการนิเทศมาเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดวิสัยทัศน์

พัฒกิจ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์การพัฒนา ในภาคเรียน/ปี ต่อไป ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การที่โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร มีปัญหาในการดำเนินการด้านนี้ เป็นผลต่อเนื่อง จากการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินการ และสรุปผลการดำเนินการ คือ มีความเข้าใจในการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินการ ที่ไม่ครอบคลุม ตามเจตนาของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ต้องการให้มีการดำเนินการนิเทศกำกับ ติดตามและประเมินผล และสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรทั้งระบบด้วย นอกเหนือ จากการวัดผล ประเมินผลด้านการจัดการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เท่านั้น แต่โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร ได้ดำเนินการเพียง การนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล และสรุปผลการดำเนินการ ที่มุ่งเพียงการการวัดผล ประเมินผลการจัดการเรียน การสอน และด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเท่านั้น ไม่ได้นุ่งประเมินหลักสูตรทั้งระบบ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ให้มีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและห้องถีนและที่สำคัญถือการไม่เก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินการและนำไปใช้ ในการปรับปรุงและพัฒนา ซึ่งผลการศึกษาของ รุจิรา อุดรແພິວ (2541 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษา การปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ พ布ว่า การปฏิบัติตามระเบียบการวัดผลประเมินผลยังไม่ถูกต้องครบถ้วน ไม่มีการจัดเก็บข้อมูลและ สถิติเพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนา และสอดคล้องกับ สมชาย ประสาทธีสา (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม พบว่า ไม่นำผลการประเมินงานไปปรับปรุง ไม่มีการปรับปรุงผลงาน ทางด้านวิชาการ ไม่มีการเผยแพร่ผลงานทางด้านวิชาการ ของโรงเรียน และที่สำคัญ อีกประการหนึ่งคือ การผลิตครูที่ผ่านมาไม่ผ่านผลิตครูเพื่อให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ในการสอนหรือการใช้หลักสูตร ไม่ผุ่งที่จะผลิตครูให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ในการจัดทำ หลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรทั้งระบบด้วย ครูจึงมีประสบการณ์ที่ดีในด้านการสอน หรือ การถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนเรียนเท่านั้นและอีกประการหนึ่งคือในการปรับปรุงและพัฒนา การบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาขั้นต้องรอผลการดำเนินการทั้งในด้านปัญหา และ ข้อเสนอแนะด้านต่างๆที่จะนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหาร หลักสูตร และในระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตรอาจมีข้อบกพร่องหรือปัญหา ในขั้นตอนต่างๆอยู่บ้าง โรงเรียนต่างๆอาจปรับปรุงแก้ไขโดยไม่ต้องรอผลการดำเนินการ ทั้งหมด ซึ่งอาจทำให้เกิดผลเสียต่อการจัดการเรียนการสอนได้ ดังนั้นจึงเห็นว่าบังนี้ปัญหาและ

ยังไม่สามารถสนองเจตนาرمณ์ของลักษณะการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างสมบูรณ์
จากผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้วแสดงให้เห็นว่า ขนาดของโรงเรียนที่ต่างกัน
ไม่เป็นตัวแปรสำคัญต่อระดับปัญหาการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ทั้งนี้ น่าจะมาจากสาเหตุเดียวกัน
กับการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาคือ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีการเปลี่ยนแปลงแตกต่างไปจากเดิม ทั้งตัวหลักสูตร
และกระบวนการบริหารหลักสูตร ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว รวมทั้งการที่ครูได้รับความรู้และ
มีประสบการณ์ไม่เพียงพอที่จะดำเนินการบริหารหลักสูตรได้ทั้งระบบ จึงทำให้ครูในโรงเรียน
เครื่องข่ายการใช้หลักสูตรไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่หรือ
โรงเรียนขนาดกลาง ซึ่งต่างก็ไม่มีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในการบริหารหลักสูตร
ทั้งระบบมาก่อน จึงมีปัญหาการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาในระดับเดียวกัน ปัจจัย
พื้นฐานในการบริหารอื่นๆที่มีความแตกต่างกันตามขนาดของโรงเรียน จึงไม่มีผลทำให้
ระดับปัญหาการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ในระยะเริ่มต้น โดยรวมต่างกัน

3. การเปรียบเทียบการดำเนินการและปัญหาการบริหารหลักสูตร ของ สถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามทัศนะ ของข้าราชการครู ในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 4 จังหวัด มหาสารคาม ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบการดำเนินการและปัญหาการดำเนินการบริหารหลักสูตร
ของสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามทัศนะ
ของข้าราชการครูในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดมหาสารคาม ที่มี
ขนาดโรงเรียนต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ
ผลการศึกษาของ อำนาจ ไอลอน (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาระดับการดำเนินงาน
สารสนเทศในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม พบว่าโรงเรียน
ที่มีขนาดต่างกัน มีระดับการดำเนินงานสารสนเทศ โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณา
เป็นรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ
ผลการศึกษาของปนิตา ศรีทพาพิทักษ์ (2540 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงาน
การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521(ฉบับปรับปรุง 2533) ของผู้บริหาร

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร พบว่า ปัญหาการปฏิบัติงาน การใช้หลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ขนาดโรงเรียนต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่มีอิทธิพล เป็นรายองค์ประกอบพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สมควรล้องกับผลการศึกษาของ ชาติชาญ กิ่งมิ่งแ薛 (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางปรับปรุง การดำเนินงานสารสนเทศ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุครานี พบว่าข้าราชการครูในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางในการปรับปรุง ระบบงานสารสนเทศแตกต่างกันเป็นรายด้าน และผลการศึกษาของ มุข วิสัย (2544 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการบริหารหลักสูตรห้องถีน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครุผู้สอน กลุ่มงานอาชีพและพื้นฐานอาชีพหรือการงานและอาชีพ และกรรมการพื้นฐานสถานศึกษา สายประชาน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารและปัญหาการบริหารหลักสูตรห้องถีน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นบางด้าน เช่นเดียวกัน ซึ่งมีประเด็นสำคัญ ที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามทัศนะของครูในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร ช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดมหาสารคาม ที่มีขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน โดยรวมและเป็นรายด้าน มีการ ดำเนินการอยู่ในระดับปานกลางและไม่แตกต่างกันตามสมมติฐาน ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรใหม่ที่ทุกโรงเรียนต้องดำเนินการบริหารหลักสูตรเอง ทั้งระบบ และเป็นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 27 วรรค 2 รวมทั้งคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก 1166/2544 เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กรณีวิชาการ ได้เสนอแนะแนวทางในการดำเนินการบริหาร หลักสูตรของสถานศึกษา ให้โรงเรียน ได้ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติในการบริหารหลักสูตร ของสถานศึกษา 7 ภารกิจ ทั้งนี้ กรณีวิชาการ ได้ดำเนินการฝึกอบรมบุคลากรในโรงเรียน นำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและศึกษานิเทศก์ของแต่ละจังหวัด ให้มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาได้ และเพื่อให้เป็นวิทยากรหลัก สำหรับดำเนินการฝึกอบรมบุคลากรในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาได้ รวมทั้งเพื่อให้

เป็นวิทยากรร่วมกับวิทยากรหลักสำหรับฝึกอบรมบุคลากรในโรงเรียนต่างๆที่จะใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในปีการศึกษา 2546 ต่อไป (กรมวิชาการ. 2544 : 1-15) นอกจากรายชื่อเพื่อเป็นการเตรียมการไว้ก่อน กรมสามัญศึกษา ได้จัดประชุมชี้แจงและกำชับผู้บริหาร โรงเรียนให้เตรียมการในการที่จะดำเนินการจัดทำหลักสูตรไว้ให้พร้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร ซึ่งต้องดำเนินการให้ทันในปีการศึกษา 2545 จึงเป็นผลทำให้การดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร ไม่แตกต่างกัน ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.2 ผลการเปรียบเทียบปัญหาในการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา
 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามทัศนะของข้าราชการครูในโรงเรียน เครือข่ายการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม มีปัญหาในการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลางและ ไม่แตกต่างกันตามสมมติฐานเช่นเดียวกันกับการดำเนินการบริหาร หลักสูตร เป็นเพียงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรใหม่ที่ทุกโรงเรียน ต้องดำเนินการบริหารหลักสูตรเอง ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่ง โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร ต่างก็ได้ดำเนินการ ไปตามบริบทของแต่ละ โรงเรียน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีความแตกต่างกัน 3 ด้าน กือ ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการวางแผนการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา และ ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ของสถานศึกษา ซึ่งมีประเด็นสำคัญสมควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

3.2.1 ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษา โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่ และ โรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาในการดำเนินการโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาในการดำเนินการ ที่มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกันมากในโรงเรียน กือ การกำหนดสาระการเรียนรู้แต่ละ ชั่วชั้น และการเขียนคำอธิบายรายวิชาให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ซึ่งการกำหนดสาระการเรียนรู้หมายถึง การกำหนดรายละเอียดของเนื้อหาวิชาในหลักสูตรของสถานศึกษา ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เมื่อกำหนดเนื้อหาวิชาแล้วจึงจะเป็นการเขียนคำอธิบายรายวิชา ซึ่งในคำอธิบายรายวิชาจะประกอบด้วย ส่วนที่เป็นเนื้อหาวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้และ ส่วนที่เป็นกิจกรรม การที่ผู้จัดทำหลักสูตรจะสามารถดำเนินการได้ในระดับนี้ต้องใช้ความรู้ ความสามารถและผ่านการฝึกอบรมให้มีประสบการณ์ในระดับสูง หรือเป็นนักวิชาการ

จึงจะสามารถดำเนินการได้ ดังนั้นในระดับครูผู้สอน โดยทั่วไปจึงเกิดปัญหาในการดำเนินการ อย่างมาก ถึงแม่จะดำเนินการจนแล้วเสร็จตามเงื่อนไขและข้อจำกัดต่างๆ ก็ไม่มีความมั่นใจ เพราะจากประสบการณ์ของครูโดยทั่วไป คือเป็นผู้สอนหรือเป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้ นอกจากนี้ ในการดำเนินการยังกำหนดให้สาระการเรียนรู้และการเขียนคำอธิบายรายวิชา ต้องให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เพิ่มขึ้นไปอีกด้วย ยิ่งเป็นการสร้างปัญหาให้กับครูมากยิ่งขึ้น ไปอีก ในหลักสูตรประถมศึกษา หลักสูตรนี้ยังศึกษาตอนต้นและนี้ยังศึกษาตอนปลาย ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ได้เปิดโอกาสให้โรงเรียนสามารถพัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนหรือห้องถันได้ กรมวิชาการ ได้แนะนำแนวทางการดำเนินการไว้ 5 แนวทาง คือ การปรับวัตถุประสงค์ การปรับเนื้อหาวิชา การปรับกิจกรรม การปรับปรุงสื่อหรือสร้างสื่อขึ้นใหม่ และการเขียนคำอธิบายรายวิชาหรือ การจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นใหม่ ผลการศึกษาของ นำส่ง ทรงวัฒนะสิน (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การพัฒนาหลักสูตรห้องถันของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรห้องถัน โดยการเขียนคำอธิบายรายวิชาหรือจัดทำรายวิชาเพิ่มใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ สุพิศม์ สมศรี (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การพัฒนาหลักสูตรห้องถัน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา แห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น พบว่า ในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรห้องถันด้านต่างๆ การเขียนคำอธิบายรายวิชาและจัดทำรายวิชาเพิ่มใหม่ มีการดำเนินการน้อยที่สุด และ มีข้อเสนอแนะว่า ควรพัฒนาครูให้มีความรู้เกี่ยวกับการใช้และการพัฒนาหลักสูตร จึงเป็น ข้ออ้างอิงได้ว่า ครู-อาจารย์ไม่มีความรู้ความสามารถ หรือมีประสบการณ์ที่เพียงพอ ในการที่จะดำเนินการได้มีผลการศึกษาของ นัชชัย นาจามา (2542 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษา การใช้หลักสูตรในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุตรธานี ผลการศึกษา พบว่า ครูขาดความรู้และทักษะในการพัฒนาหลักสูตร ปนิตา ศรัทธาพิทักษ์ (2540 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา ได้สรุปเสนอแนะว่า ควรมีการจัดประชุมชี้แจงให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในด้านหลักสูตร ให้มากยิ่งขึ้น

3.2.2 ด้านการวางแผนการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ในโรงเรียนขนาดใหญ่

โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาในการวางแผน การบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาคล้ายกัน มีค่าเฉลี่ยที่ค่อนข้างสูง และ ค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกันมาก คือ การประชาสัมพันธ์หลักสูตรเพื่อสร้างความเข้าใจ ความเชื่อถือ ศรัทธา และมีทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตรและผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาต้องทำการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันเกิดความศรัทธา เชื่อมั่นและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตร ซึ่งเป็นอีกประเด็นหนึ่ง ที่สร้างความลำบากใจในการปฏิบัติ เนื่องจากเมื่อพิจารณาขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตร ของสถานศึกษาของแต่ละ โรงเรียนแล้ว ยังมีส่วนบกพร่องอยู่หลายส่วนและมีความสำคัญ เป็นอย่างยิ่ง เช่น ไม่มีผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่างๆ หรือ ผู้เชี่ยวชาญในสาขาอื่นๆ มาให้ ดำเนินการและขาดการทดลองใช้หลักสูตร เป็นต้น ซึ่งขั้นตอนการทดลองใช้หลักสูตร นับเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นประเด็นที่มีความสัมพันธ์กับการที่โรงเรียน หรือสถานศึกษาต่างๆ ต้องนำไปใช้แข่งหรือสร้างความเชื่อถือให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง ว่าหลักสูตร ที่จัดทำขึ้นนั้นเป็นหลักสูตรที่ดี มีความเหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชนหรือห้องถีน ซึ่งเป็นการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยหลักการ ดังนั้นจึงเป็นอีกรายข้อหนึ่งที่โรงเรียนทุกขนาดเห็นว่าเป็นประเด็นปัญหาร่วมกันและมีค่าเฉลี่ย ที่ค่อนข้างสูงกว่ารายข้ออื่นๆ

ส่วนการสร้างเครือข่ายทางวิชาการและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เป็นประเด็นหนึ่งที่มีระดับค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูงและมีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกันมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าการสร้างเครือข่ายทางวิชาการและแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน มีปัญหาในทางปฏิบัติ เช่นการเดินทางไปศึกษาดูงาน ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น การควบคุม คุณลักษณะเรียน การรับผิดชอบของครู เนื่องในด้านเวลาและความสม่ำเสมอของวิทยากร เป็นต้น ซึ่งอาจจะมีผลลัพธ์ที่ไม่คุ้มกับการลงทุนด้านงบประมาณและเวลาที่เสียไป ทั้งๆที่โรงเรียนต่างๆ ก็กระหนนกถึงความสำคัญในด้านนี้ เช่นเดียวกัน และโรงเรียนกับชุมชนต่างกันมีความสัมพันธ์ อันดีต่อกันมาโดยตลอด ใน การสร้างเครือข่ายทางวิชาการ หากต้องการเพียงให้ผู้เรียนได้รับ การถ่ายทอดภูมิปัญญาจากผู้ปกครอง หรือญาติ ก็อาจถือได้ว่าไม่น่าจะมีปัญหาในด้านนี้ แต่ หากต้องการให้บุคคลระดับประชาชนชาวบ้าน หรือผู้ชำนาญการในสาขาอาชีพในห้องถีน

ตลอดจนภูมิปัญญาในห้องถันด้านอื่นๆ ให้มาถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่นักเรียน หรือให้โรงเรียน นำนักเรียนไปศึกษา คงประสบปัญหา ดังที่ได้กล่าวมานแล้ว ซึ่งได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตรห้องถันที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาห้องถันที่อยู่ภายนอก โรงเรียน เช่น ผลการศึกษาของ สมพิช วงศ์แหนม (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหา การใช้ทรัพยากรห้องถันในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาแห่งชาติ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ทรัพยากรในห้องถันส่วนใหญ่ ที่โรงเรียนนำมาใช้เป็นทรัพยากรบุคคล ปัญหาที่พบ คือ การที่ไม่มีเวลาว่างพอ สถานศึกษา กับผลการศึกษาของ สุชาติพิชัย งานนิต (2537 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการใช้ทรัพยากรห้องถัน ในการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของห้องถันในกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ จังหวัดพิจิตร พบว่า ทรัพยากรบุคคล ไม่มีเวลาว่างเพียงพอ ช่วงเวลาไม่เหมาะสม ส่วนทรัพยากรที่มีนุ่มนวลสร้างขึ้น และทรัพยากรทางสังคมก็อยู่ห่างไกลจากโรงเรียน

3.2.3 ด้านการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียน ขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่ และ โรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาในการบริหารหลักสูตร ของสถานศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่ และ โรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาคัดถ่ายกัน มีระดับค่าเฉลี่ยที่ค่อนข้างสูง และค่าเฉลี่ย ไม่แตกต่างกันมากทั้ง 3 ขนาด โรงเรียน คือการส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ผู้วิจัยเห็นว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นเรื่องใหม่และเป็นภารกิจ ที่ครุภักดิ์ต้องปฏิบัติ เพราะเป็นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 30 ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถทำ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ในแต่ละระดับการศึกษา (กรมสามัญศึกษา : 16) นับเป็นภารกิจที่สร้างความหนักใจ ในการปฏิบัติของครุผู้สอนเป็นอย่างมาก เพราะครุส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัย ไม่เพียงพอ และไม่ทราบแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน จึงเห็นว่าเป็นเรื่องยุ่งยาก และ เป็นการเพิ่มภาระให้กับตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากว่าในสภาพที่เป็นจริง ครุก์ไม่ได้มีหน้าที่ ที่ต้องสอนแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังมีภารกิจอื่นในโรงเรียนที่ต้องปฏิบัติและรับผิดชอบ อีกหลายอย่าง จึงมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาและมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่นๆ และมีค่าเฉลี่ย

ที่ใกล้เคียงกันทุกขนาดโรงเรียน

ส่วนการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่โรงเรียนทุกขนาด มีระดับปัญหาในการดำเนินการที่มีค่าเฉลี่ยสูงและมีค่าเฉลี่ยกัน ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ครุ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่ค่อยคุ้นเคย และบังคิดว่าเป็นเรื่องใหม่ ซึ่งในความเป็นจริง เนื้อหา วิชาหรือสาระการเรียนรู้ในกลุ่มสาระต่างๆ มีส่วนเชื่อมโยง หรือสามารถเชื่อมโยงกัน ได้อยู่แล้ว การสอนที่คิดและได้ผลสมบูรณ์ ต้องมีการบูรณาการหรือเชื่อมโยงเนื้อหาให้ลัมพันธ์ กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เพื่อเป็นการชี้นำให้ผู้เรียนเกิดการอยากรู้และเกิดการค้นคว้า หากความรู้เพิ่มเติมของผู้เรียน ได้อ่านหลากหลาย ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง เมื่อมีการทำหนดให้ครุต้องดำเนินการในกระบวนการเรียนรู้ แบบบูรณาการในหลายรูปแบบและให้มีกระบวนการอย่างชัดเจน จึงเกิดความล้าบากใจ มีความรู้สึกอึดอัดกลัวกับถูกบังคับให้ทำและเห็นว่าเป็นเรื่องบุ่งบากวนทั้งเป็นการเพิ่มงาน ให้กับตนลงมากขึ้น

จากผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารหลักสูตรในรายด้านที่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทุกขนาด โรงเรียน น่าจะมีสาเหตุมาจากการจัดทำสาระของหลักสูตร ของสถานศึกษา ต้องดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่โรงเรียนแต่ละโรงเรียน ได้กำหนดแนวทางไว้ไม่เหมือนกัน ตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ของแต่ละโรงเรียน รวมทั้งศักยภาพของโรงเรียนด้วย ดังนั้น แต่ละโรงเรียนจึงมีปัญหาในการ ดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษา ค้านการวางแผนการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา และ ด้านการดำเนินการ บริหารหลักสูตร (การใช้หลักสูตร) แตกต่างกัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

4. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลสรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม มีประเด็นสำคัญ ที่สมควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

1. ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้เสนอข้อคิดเห็นและเสนอแนะว่าควรมีการพัฒนาบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร ให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรใหม่ เพื่อให้มีความตระหนักร่วมกันในความสำคัญ ความจำเป็นและยอมรับร่วมกันในการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่คัดเลือกมาจากบุคลากรภายในของโรงเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา กำหนดให้มีบุคลากรจากหลายฝ่ายมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินการตั้งแต่ต้น คือ มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยเริ่มจากการร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ของการจัดการศึกษา ซึ่งหลักสูตรของสถานศึกษาต้องจัดทำให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนด้วย สิ่งที่เป็นอุปสรรคปัจจุห คือ การให้ความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาที่เป็นบุคคลจากภายนอกโรงเรียน มากให้ความร่วมมือในการประชุมน้อยซึ่งอาจเป็นเพราะมีข้อจำกัดด้านเวลาหรือการกิจส่วนตัว เป็นผลทำให้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินการน้อย แต่ที่สำคัญคือการที่โรงเรียนต้องใช้หลักสูตรใหม่และต้องดำเนินการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาเองและให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่ได้ร่วมกันจัดทำขึ้นด้วย จึงมีความจำเป็นที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ทั้งระบบด้วย เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และยอมรับในการเปลี่ยนแปลงนี้ตั้งแต่เริ่มต้น รวมทั้งการประชาสัมพันธ์หลักสูตรในโอกาสต่อไปอีกทางหนึ่งด้วย

2. ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้เสนอข้อคิดเห็นและเสนอแนะดังนี้ คือ วิทยากรในการฝึกอบรม ควรเป็นวิทยากร โดยตรงจากกรมวิชาการและอาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาร่วมกับวิทยากรหลักของจังหวัด ร่วมกันดำเนินการ ผู้วิจัยเห็นว่าการที่ฝ่ายดำเนินการฝึกอบรมหรือแม้แต่ในโครงการนำร่องการใช้หลักสูตรของกรมวิชาการ ให้ความสำคัญกับการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาน้อยเกินไปแต่คาดหวังการเป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรมากเกิน ทั้งนี้เป็นเพราะว่ากรมวิชาการ

กรมวิชาการ ได้ดำเนินการฝึกอบรมบุคลากรจากโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตร และศึกษานิเทศก์ของแต่ละจังหวัด ใช้เวลาในการดำเนินการเพียง 5 วัน (กรมวิชาการ. 2544 : 3) โดยมุ่งหวังให้บุคลากรเหล่านี้นำความรู้และแนวทางที่ได้จากการฝึกอบรมไปขยายผล การดำเนินการจัดทำหลักสูตรให้กับโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร ซึ่งใช้เวลาเพียง 3 วัน เมื่อพิจารณาจากระยะเวลาในการฝึกอบรมวิทยากรหลักและระยะเวลาในการฝึกอบรม คณะบุคลากรที่จะเป็นผู้จัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร จึงเป็นการให้ความสำคัญของหลักสูตรน้อยเกินไปกว่าที่ควรจะเป็น ทั้งๆที่ต่างก็ยอมรับกัน โดยทั่วไปว่าหลักสูตรเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา และที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือไม่มี คณะอาจารย์ หรือผู้เชี่ยวชาญจากคณะครุศาสตร์หรือคณะศึกษาศาสตร์ มาเป็นที่ปรึกษา หรือร่วมเป็นวิทยากร ดังที่กรมวิชาการ ได้แต่งตั้งผ่านสื่อมวลชน ทำให้คณะผู้รับผิดชอบในการจัดทำ หลักสูตรของสถานศึกษาขาดความมั่นใจในการดำเนินการเป็นอย่างมาก

ในอีกประเด็นหนึ่งคือการจัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษาถ้วนสารະหลัก ก็คือ กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย สังคมศึกษาและภาษาอังกฤษ ควรให้ กรมวิชาการเป็นผู้จัดทำ เพื่อให้มีความเป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าในรายวิชาหลัก เป็นรายวิชาที่ใช้ในการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ควรให้ส่วนกลาง เป็นผู้ดำเนินการกำหนดมาตรฐานและจัดทำสาระของหลักสูตร เพื่อเป็นมาตรฐานเดียวกัน ทั้งประเทศ สำหรับส่วนที่เป็นปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น นั้น ให้โรงเรียนเป็นผู้จัดทำเนื้อหาสาระเองตามนัยมาตรฐาน 27 วรรค 2 แห่งพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นการเหมาะสมแล้ว

3. ด้านการวางแผนการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอข้อคิดเห็นว่า ควรสนับสนุนงบประมาณในการปรับปรุง ระบบการบริหารงานวิชาการให้เพียงพอและสอดคล้องกับหลักสูตรใหม่ ผู้วิจัยเห็นว่า ตามปกติ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงย่อมมีผลกระทบต่อสิ่งที่เกี่ยวข้องเสมอ ดังนั้นมีการเปลี่ยนแปลง หลักสูตร ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในส่วนของการบริหารงานวิชาการซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ เช่น ห้องปฏิบัติการ วัสดุอุปกรณ์ ที่ต้องการเรียนรู้ แบบเรียน ภูมิปัญญา ตลอดจนแบบพิมพ์ต่างๆในงานทะเบียนและวัสดุ เป็นต้น เป็นสิ่งที่ต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับหลักสูตร เพื่อให้การบริหารหลักสูตร ดำเนินการไปได้โดยสะดวก แต่ในการเปลี่ยนแปลงนั้นต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม

4. ด้านการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอข้อคิดเห็นว่า ควรให้มีการจัดอบรมการวิจัยในชั้นเรียน การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและการวัดผลแนวใหม่ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษา ขึ้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นความจำเป็นที่โรงเรียนหรือหน่วยงานต้นสังกัด ต้องให้ความสนใจและดำเนินการสนับสนุนหรือจัดการฝึกอบรมให้กับครุภุกคน ได้มีความรู้ ความเข้าใจอย่างชัดเจนและถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน เนื่องจากครุภุกคน ในด้านการวิจัยและการใช้ผลการวิจัยในการพัฒนาระบวนการจัดการเรียนรู้และการบูรณาการ หลักสูตรหรือเนื้อหาสาระการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้ามายิงความรู้และการสร้าง องค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้การจัดการเรียนรู้ได้ผลสมบูรณ์ตามเจตนาณัต้องหลักสูตร

5. การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอข้อคิดเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการอบรม โดยตรงจากกรมวิชาการและมีภารกิจที่จะต้องดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล การบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา ให้โรงเรียนสามารถดำเนินการไปตามแนวทาง ที่ถูกต้อง ดังนั้นการกำหนดปฏิทินในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และการดำเนินการ ตามแผนหรือปฏิทินที่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ย่อมเกิดผลดีต่อการบริหารหลักสูตร ของสถานศึกษาเป็นอย่างมาก

6. การสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอข้อคิดเห็นว่า ควรจัดอบรมให้ครุภุกคน ได้มีความรู้เรื่อง การประเมินผลหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ซึ่งหมายความถึงการประเมินผลการบริหาร งานวิชาการของโรงเรียนด้วย ทั้งนี้เพื่อทราบผลการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนว่าได้ผล เป็นอย่างไรเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเพียงใด มีส่วนใดที่ควรได้รับการปรับปรุง และพัฒนาบ้าง ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นที่ครุภุกคนต้องมีความรอบรู้ในเรื่อง การประเมินผลหลักสูตรอีกทางหนึ่งด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหาร และผู้ช่วยผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการ รวมทั้งหัวหน้ากลุ่มสาระต่างๆด้วย ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะได้ร่วมกันประเมินผล หลักสูตร โดยรวมทั้งระบบ ว่ามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น รวมทั้งเจตนาณัต้องหลักสูตรเพียงใด ซึ่งจะได้เคราะห์หาจุดดี หรือจุดบกพร่องของหลักสูตร เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาให้มีความเหมาะสมมากขึ้นต่อไป

7. การปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

ผู้ดูแลแบบสอบถามได้เสนอข้อคิดเห็นว่า ควรนำผลการดำเนินการทั้งปัญหา และข้อเสนอแนะจากการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารหลักสูตร ไปปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลักสูตรทั้งระบบอย่างจริงจัง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ตามความเป็นจริงที่ปฏิบัติกันอยู่โดยทั่วไป คือ เมื่อมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล หรือการได้รับคำแนะนำ ปรึกษา โรงเรียนจะดำเนินการแก้ไขปรับปรุงตามที่ได้รับคำแนะนำนั้นๆ แต่ไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้อย่างเป็นระบบ และมองประเด็นปัญหาไม่ครอบคลุมทั้งระบบ ทำให้การแก้ไขปรับปรุงและพัฒนามีการดำเนินการเป็นบางด้านเท่านั้น รวมทั้งไม่มีการนำข้อมูลทางด้านปัญหาและข้อเสนอแนะเหล่านี้ไปใช้ประกอบการวางแผนในการดำเนินการในภาคเรียนหรือปีต่อๆ ไป จึงทำให้การนิเทศและประเมินผล ไม่ได้ผลสมบูรณ์ ตามวัตถุประสงค์ หากโรงเรียนดำเนินการตามข้อเสนอแนะดังที่ได้นำเสนอ จะทำให้การบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาได้ผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย การบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามที่ศูนย์ของข้าราชการครูโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร ช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดมหาสารคาม ควรใช้ผลการวิจัย เป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา และดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายตามเกณฑาระบบ ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1.1 ปรับปรุงระบบข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาให้ครอบคลุม เพียงพอ และเป็นปัจจุบัน

1.2 จัดประชุมชี้แจงคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการศึกษา และการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา เพื่อให้

เพื่อให้กระบวนการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้ง เป็นการประชาสัมพันธ์หลักสูตรของสถานศึกษาอีกทางหนึ่งด้วย

1.3 ควรจัดอบรมครุภัณฑ์ด้านการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1.4 ควรจัดอบรมครุภัณฑ์ในการจัดระบบแนะนำในโรงเรียน เพื่อให้สามารถ ดำเนินการจัดระบบแนะนำในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามเกตนาณ์ของหลักสูตร

1.5 ควรจัดระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารหลักสูตร ของสถานศึกษา อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อให้คำแนะนำปรึกษาแก่โรงเรียนในการบริหาร หลักสูตรของสถานศึกษา ให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 ควรจัดประชุมสัมมนา เพื่อสรุปผลการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา และนำไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.2.1 ควรทำการวิจัยการประเมินผลหลักสูตรของสถานศึกษาทั้งระบบ ทุกโรงเรียน

1.2.2 ควรทำการวิจัยแนวทางการแก้ปัญหาในการบริหารหลักสูตร ของสถานศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY